

Felújítások a Menházban

► A Menház épületében novemberben is folytatódtak a felújítási munkálatok. A közel-múltban lezajlott az elektromos rendszer felülvizsgálata, amely számos problémát tárt fel. Ezek elhárítása mellett a mostani munkálatok során energiatakarékosra cserélik a házban található fényforrásokat is. Ezzel párhuzamosan a közösség biztonságának növelése érdekében bővítettük a kamerarendszert. A munkákat Kollár Zoltán koordinálja.

Chanukai meghívó

A Komáromi Zsidó Hitközség ezúton hív meg minden érdeklődőt chanukai ünnepségére, melyet 2022. december 20-án, kedden 16:00-kor tartunk a Menház Walenstein Zoltán termében.

Tervezett program:

- a Hamsa zenekar koncertje
- ünnepi tanítás:
dr. Kurucz Ákos nyíregyházi rabbi
- gyertyagyújtás: Rudas Dániel, a Dohány utcai zsinagóga kántora
- ünnepi tombola, fánk és finom falatok.

Ünnepeljünk együtt a fény ünnepén! ◀

Ajvé! – online klub öt hónap után

A mikor június közepén megtartottuk a nyári szünet előtti utolsó virtuális klubot, nem gondoltuk, hogy öt hónap telik majd el a folytatásig. Kicsit aggódtunk is, vajon ennyi kihagyás után lesznek-e érdeklődők, akik Zoomon keresztül csatlakoznak hozzánk november elején. Szerencsére nem kellett aggódnunk, a viszontlátás örömétől erőre kapva ott folytattuk, ahol nyáron abbahagytuk. Az első alkalommal, november 15-én Paszternák András idézte fel az elmúlt hónapok történeteit, majd a résztvevők osztották meg élményeiket az online közösséggel Pozsonytól Dunaszerdahelyen át Miskolcig, Ashkelontól Budapesten keresztül Nagykanizsáig. Terveink szerint havonta találkozunk majd, beszélgetünk izgalmas vendégekkel és egymással. Legközelebb, január 10-én, kedden 18 órakor lesz online klub. ◀

Szerkesztői gondolatok

Az elmúlt hetekben, Saláth Richárd törlőszerkesztőnkkel hozzáfektünk a XXI. regisztrált évfolyam első számának tervezéséhez. Elérkezettnek érezzük az időt, hogy a Hitközségi Híradó külleme ismét megújuljon egy kicsit, igazodjon a XXI. századi lapkiadás igényeihez és elvárásaihoz. Amikor valamit változtatunk a kiadványon, az a terjedelmi kötöttségek miatt, tartalmi változással is jár. Új rovatok születnek, néhány régiről búcsúznunk kell. A modernebb megjelenés „ára”, hogy a „Szerkesztői gondolatoktól” egy időre elköszönünk.

PASZTERNÁK ANDRÁS

Hajlamosak vagyunk azt hinni, hogy ez a jobb hasáb mindig része volt az újságnak, pedig ez nincs így. Az 1996-ban indított lap olvasóinak – a kezdeti hónapok után – közel húsz évet kellett arra várnia, hogy 2016 júliusától minden hónapban legyen egy fő üzenet, egy gondolat a címlapon. Több mint hat éve próbáltunk – szigorúan szóköz nélkül – 1000–1200 karaktert írni mindarról, amit megéltünk, átélünk a Komáromi Zsidó Hitközség programjaival, közösségi életével kapcsolatban.

Ha a címlapon ezentúl már nem, az újság belsejében továbbra is leírjuk majd történeteinket, élményeinket. Erre bízattuk Önöket is, kedves Olvasóink, a kile@menhaz.sk címen várjuk írásait. ◀

Találkozó Scheiner Péterrel

A napokban Budapesten találkoztunk Scheiner Péterrel, akivel a komáromi zsidóság jelenéről és jövőjéről beszélgettünk. Köszönet a jó beszélgetésért, találkozunk mihamarabb Komáromban is! ◀

PA

Képviselőtestületi alakuló ülés

November 24-én került sor a városi képviselőtestület alakuló ünnepi ülésére a Tiszti Pavilon dísztermében. Ezúton is gratulálunk Keszegh Béla polgármester úrnak és a megválasztott képviselőknek! Feladataik ellátásához sok erőt, jó egészséget kívánunk! Közösségünket Pasternák Antal képviselte. ◀

PZs

A Komáromi Zsidó Hitközség kiemelt programjai 2023-ban

2023. február 5., vasárnap – ENSZ Holokauszt emléknap és TuBisvat

2023. március 7., kedd – Purim

2023. április 5., szerda – Széder esti vacsora

2023. április vége – május eleje – Komáromi Napok

2023. június 4., vasárnap – Mártírnapi

2023. augusztus 27., vasárnap – Zsidó Kultúra Európai Napja

2023. szeptember 15., péntek – Erev Rosh Hasanah – Újév

2023. szeptember 16., szombat – Rosh Hasanah első napja

2023. szeptember 24., vasárnap – Erev Jom Kippur – Kol Nidre

2023. szeptember 25., hétfő – Jom Kippur napja

2023. december 10., vasárnap – Chanuka

A kiemelt programokon kívül az év során további rendezvényekkel is készülünk. Termék szerint havonta egyszer folytatódik online programsorozatunk, az Ajvé, Ajve klub. Ötleiteket továbbra is várjuk a kile@menhaz.sk címen. ◀

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa

Nemzetközi átutalás külföldről:

Cím: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

Hitközségi Híradó – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja, alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő:** Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak:** Saláth Magda, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő:** Saláth Richárd, **olvasószerkesztő:** Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás:** Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe:** Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, **e-mail:** kile@menhaz.sk, tel.: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság rövid hírek

A Hitközségi Híradót, a Shalom klubot és a hitközség működését dr. Körtvélyesi János (Komárom), dr. Judith Giger-Schwitzer (Svájc), MUDr. Ivan Kolin (Kassa), valamint anonimitásukat kérő adományozók támogatták. Köszönjük!

Új könyvekkel gazdagodott a Spitzer Béla Kiskönyvtár. Továbbra is várjuk olvasóinkat, előre egyeztetett időpontban.

Folyamatosan zajlik idei pályázataink elszámolása és a jövő évi támogatási kérelmek benyújtása.

A Holland Zsidó Humanitárius Alap 2023-ra is támogatásban részesítette közösségépítő programunkat. Köszönjük!

Nyitra Megye Önkormányzatának támogatásával Padlovics Ágnes és Drozd Milán filmes összeállítást készítettek közösségünk életéből, melyet hamarosan láthatnak a Menház látogatói.

Komáromban is drónfelvételt készítettek a zsidó temetőről a németországi ESJF (Erhaltung und zum Schutz jüdischer Friedhöfe – European Jewish Cemeteries Initiative) munkatársai.

A Pozsonyi Casinóban dr. Novák Tamás és Galo Vilmos mutatták be A komáromi zsidóság rövid története című könyvet. Az eseményről szóló beszámolót következő számunkban olvashatják.

Támogatóink / naši sponzori:

„Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín“

Ebédidő – komáromi történetek

Beszélgetés Szabó Csekei Tímeával

Léván születtem, de az iskolai szünetekben sok időt töltöttem itt, Komáromban élő nagyszüleimmél. Ilyenkor a nagypapám és a nagybátyám sok helyi legendát mesélt nekem a belvárosban és a szigetben tett séták közben. Meghatározó élmények voltak ezek. 15 évesen kerültem Komáromba, majd a gimnáziumi érettségi után a budapesti ELTE Bölcsészettudományi Karán hallgattam művészettörténetet.

2006-tól dolgozom a Duna Menti Múzeumban, mint művészettörténész. Komárom 20. század eleji képzőművészetével foglalkozom, és szívügyem a kulturális örökség védelme. A legnagyobb kihívás számomra az anyaság, két lányom van.

Októberi számunkban közzétük az „Ebédidő” sorozatának dr. Bányai Lipóttal kapcsolatos írását. Mit kell tudnunk a városunk helytörténetét bemutató rövid írásairól?

Az első ebédidőben megosztott bejegyzéseim a járvány idején születtek, amikor ott-hon kellett dolgoznom. Ebben az időszakban többezt sétáltam, sétáltunk a lányaimmal, együtt fedeztük fel a komáromi utcák rejtett és kevésbé rejtett kincseit. Az utcák csendesebbek voltak, jelentősen csökkent a forgalom, jó volt fényképezni. Az izgalmas részletek nagy örömet okoztak és úgy gondoltam, érdemes azokat másokkal is megosztani, a felvételekkel felkelteni a figyelmet épített örökségünk olyan részleteire, melyeket a hétköznapi rohanásban kevésbé veszünk észre. Márpedig, ha nem vesszük észre, nem ismerjük meg azokat, akkor hiányozni sem fognak, ha elveszik, vagy ha egy épület felújítása után nem kerülnek vissza a helyükre.

Egyre többen olvassák ezeket a rövid írásokat, egyre több visszajelzést kapok, ami továbbiak megosztására ösztönöz, de elő-

fordul, hogy egy versből vagy a korabeli sajtóból vett idézettel osztom meg a felvételeket. Jóleső érzés örömet szerezni másoknak, számomra is felüdülés, amikor a nap közepén – ebédidőben – egy újabb csodát vesznek észre, elődeink, városunk történelmének egy-egy lenyomatát, itt maradt emléket, vagy épített örökségünk olyan apró részleteit, melyek úgy gondolom meghatározzák az utcák hangulatát és a városképet.

Kiknek szólnak ezek a posztok? Miért fontos, hogy ismerjük Komárom múltját?

Mindenkinek, aki egy kicsit is érdeklődik kulturális örökségünk iránt. Idősebbek és fiatalabbak, vagy Komáromból elköltözött ismerőseim egyaránt olvassák ezeket a posztokat, de olyanok is akadnak a követőim között, akiket semmilyen szál nem köt a városhoz. Sokaknak ez tetszik, hogy apránként adagolom az érdekességeket, a tudnivalókat a város múltjáról, az egykor itt élők mindennapjairól, vagy éppen ünnepeikről. Igyekszem vidám témákat választani, de olykor szomorú, elgondolkodtató élettörténetekre is fény derül.

Fontosnak tartom, hogy nyitott szemmel járjunk, ne menjünk el csak úgy egy-egy épület mellett, becsüljük meg jobban az elődeinktől kapott, ránk hagyott örökséget. Minél jobban megismerjük, annál több közünk

lesz a városhoz, ahol élünk, annál nagyobb lesz az esélye, hogy megőrizzük, óvjuk és gondozzuk azt.

Születtek más bejegyzések is a helyi zsidó közösséggel kapcsolatban? Vannak olyan fejezetek, amelyeket szívesen kutatna, melyekről születhetne egy újabb „Ebédidő” a témában?

Igen, születtek. Kíváncsiságból most visszazörgöttem a fb-oldalamon és rájöttem, hogy nem is kevés. Szó volt már a Menházról, annak tervezőjéről Fischer Ferencről, szintén az ő tervei alapján épült egykori Komárom-vidéki Takarékpénztár Rt. székházáról. Egy fénykép hátoldalán felfedezett Kincs Mór Fia címke kapcsán Kincs Izidorról, a Komáromi Zsidó Hitközség néhai vezetőségi tagjáról, akit 1944-ben az első között hurcoltak el származása miatt. Révay Arankáról, Harmos Károly festőművész feleségéről, a polgári leányiskola tanítónőjéről, akit a nyilasok 1944-ben kegyetlenül meggyilkoltak. A kerékpározást népszerűsítő Deutsch Adolfról és Politzer Mórról, mindkettőjük boltja a Nádor utca üde színtoltja volt a századforduló idején. Előbbi az 1895-ben megalakult Komáromi Kerékpár Club igazgatósági tagja is volt. Az orvosok közül az 1902-ben felépült Emberszeretet Közkórház első igazgatóján – a már említett Bányai Lipóton – kívül, megemlítettem az orvosszövetség tagjai közül Rauscher Zsigmondot, Singer Dezsőt, Weisz Sámuel.

A terveim között szerepel ími pl. az egykori Otthon kávéház asztaltársaságairól, szépen gyűlik már az anyag. Lipscher Mór kórházunk első műtő főorvosa, későbbi igazgatója is e kávéház törzsvendége volt. Sok-sok fejezet van még, ami érdekel. Művészettörténészként különös örömet szerez számomra minden olyan adat, műalkotás, mely itt született vagy egykor itt élt művészekhez köthető, mint pl. Szóbel Gézához, Rauscher Györgyhöz, Reichental Ferenchez.

Folytatás a következő oldalon.

Komárom.

Vidéki Takarékpénztár.

Esztergom Anno – 1. rész

Interjú Sárosi Attilával

Pályámat 1986-ban pedagógusként kezdtem, de a rendszerváltás után a versenyszférába igazoltam és ennek megfelelően is tanultam tovább, így előbb marketing szakközgazdász, majd a budapesti BME és a State University of New York at Buffalo MBA (Master of Business Administration) képzettségét szereztem meg, amely csak azért lehet érdekes, mert így vélhetően „kakuktktojás” vagyok a helytörténettel foglalkozó – jellemzően humán érdeklődésű, beállítottságú – múltkutatók táborában.

A humán érdeklődés azonban az üzleti vonal ellenére sem veszett ki belőlem, így a helytörténet és lakóhelyem (Esztergom) történelmének, múltjának megismerése az életkorom változásával egyenes arányban szippantott be, aminek természetes velejárója volt a helytörténeti tárgyú emlékek (papír-régiségek, régi képeslapok, nyomtatványok, metszetek, művészeti alkotások, stb.) gyűjtése is.

Maga a gyűjtés aztán mindig új „kutatásra”, további ismeretszerzésre is inspirált, ami persze magában hordozta az egyre több kérdőjelre történő újabb válaszkeresést, amely megint egy új virtuális és offline kutatást indukált és az így fellelt információk szürke foltjai ismét újabb ismeretszerzésre, kutatásra ösztönöztek... Ez talán a víz körforgásához hasonlatos és az benne a szép, hogy nincs vége, így az Esztergom Anno – körforgás folyamatos.

Szeptember 4-én, a Zsidó Kultúra Euró-

pai Napján Kehila – díjban részesült. Mit jelentett Önnek ez az elismerés?

Elsősorban megtiszteltetést. Persze az ember a hobbit nem azért végzi, hogy azért bármiféle elismerést kapjon, de ad mégis csak valami visszaigazolást arról, hogy amit tesz, annak van némi értéktartalma hozzáadéka, hiszen mások, máshol is felfigyeltek rá.

Mivel Esztergomban a sajnálatos 1944-es események után nincs „látható, érezhető, érzékelhető” zsidóság, így a helyi közösség történetével kapcsolatos kutatásaim, az ezzel összefüggő publikációim vagy az esztergomi hitközség történetét bemutató sétáim, előadásaim, itt Esztergomban nem tudták megtalálni azt a „célközönséget”, akiről szól.

Viszont itt helyben sokaknak adott új ismeretet, új nézőpontot, nagyobb rálátást az esztergomi helytörténet kevésbé fókuszban lévő és valami miatt még mindig „nem a helyén kezelt” szeletéről. Az természetes – ha a témában végzett tevékenységem figyelmet kapott „a zsidóság köreiben” – azt csak

más településekről kaphatta, ott, ahol kisebb vagy nagyobb létszámban, de mégis szervezett módon vannak jelen e felekezet képviselői. Az is természetes, hogy ez a kapott figyelem a közelből érkezik, hiszen az egykori kapcsolódás és a szálak meglete nagyobb valószínűséggel köt össze egymáshoz közel fekvő településeket, mint egészen távoliakat. Az különleges is egyben számomra, hogy ez a kapott figyelem és elismerés határokra is átnyúlik, főleg azért, hogy ez a díj kellett ahhoz, hogy a Dunán átkelve megismerhessem a Menház, a Paszternák család és a Komáromi Zsidó Hitközség tevékenységét.

Külön öröm volt számomra, hogy a díjátadón megismerhettem Galó Vilmos történetest is, aki a „A komáromi zsidóság rövid története” című munkája kapcsán lett – szintén – díjazott, a Duna túloldaláról. ◀

PA-PT

Folytatás az előző oldalról.

Több mecénás is volt a hitközség tagjai között, akik sokat tettek a város gazdasági és kulturális életének fellendítése érdekében, róluk is szeretnék megemlékezni. A város különböző felekezetei közötti párbeszéd is foglalkoztat, református lévén a helyi reformátusok és a zsidó hitközség közötti kapcsolat kiemelten. Megemlíthetném még a járdákba épített botlatóköveket. Téma bőven akad.

A közösségi média használata segít a fiatalok elérésében? Mennyire hozható hozzájuk is közelebb a régmúlt?

Mindenképpen segít a fiatalok elérésében, bár én az ő esetükben a tematikus sétákat részesítem előnyben. A Jókai séták során is sok témát érintünk, többek között a helyi zsidóság is szóba kerül, hiszen a zsidó hitközség építtette fel azt az épületet, amelyen 1881-től emléktábla hirdeti a nagy mesemondó születésének helyét. Az ünnepélyes táblaavatás egyik ünnepi szónoka Schnitzer Ármin fő-

rabbi volt, aki az íróval jó viszonyban állt, a Jókai Egyesület alelnökeként is működött, ő ajándékozta az Egyesületnek azt az éggömböt, mely azóta is a Duna Menti Múzeum gyűjteményének egyik legértékesebb darabja. A háznál, ahol Jókai nevelkedett részleteket olvasunk fel az Én és a zsidók című visszaemlékezéséből, amelyben elmeséli pl. azt is, hogyan lett antiszemitából filozofia.

Határozottan közelebb hozható a diákokhoz a régmúlt, egy épület lakójáról elmondott izgalmas, érdekes történettel fel lehet kelteni az ifjúság érdeklődését. A szakrális épületek előtt elhaladva előfordul, hogy a tanulók nem tudják megkülönböztetni egy-egy felekezet templomát. A Menház kiszínagógáját is kevesen ismerik, igyekszem a Jókai séták során felhívni rá az ifjúság figyelmét. A séták során jó megtapasztalni azt, hogy keresnek, figyelnek, észrevesznek, meglátják fontos részleteket és kérdeznak.

Egy-egy épület bejárása is sok lehetősé-

get kínál múltunk, történelmünk, kultúránk megismeréséhez.

Idén 120 éves az egykori Komárom-vidéki Takarékpénztár Rt. székháza, ebből az alkalomból épületsétát szerveztünk általános iskolás tanulók részére Szalai Erikával (SZAKC) és Szilva Emőke (MAI) szobrászművésszel. Beszélgettünk városképről, építészetről, a szecesszióról, olyan neves komáromiakról, mint Foghtüty Dénes, Hefler Szilárd, Weisz Lipót, Tuba János vagy Török András. A program Komárom Város támogatásával valósult meg. Nagyon jól sikerültek az alkalmak, már tervezzük a folytatást, a következő évre szóba került a Kultúrpalota, a Menház és az egykori Megyeháza.

Az érdeklődők hol érhetik el írásait?

Egyelőre csak közösségi oldalamon olvashatók a bejegyzések, meglátjuk, mit hoz a jövő. Köszönöm szépen a Hitközségi Híradó megtisztelő érdeklődését! ◀

PA-PT

A zsidóság ünnepei – 1. rész

Balogh István főiskolai docens írása, OR-ZSE

BALOGH ISTVÁN

A zsoltárártó szavait idézve, „nemzedékről nemzedékre” hagyományozód-
nak át a zsidó ünnepek, amelyek egyedi hangulatukkal, dallamaikkal, ízeikkel, színeikkel maguk is megtartói a közösségnek. Ünnepeink többsége a zsidóság korai történetének legfontosabb epizódjaihoz kötődik, az évezredek távlatából is biztosítva a folytonosság érzését, élményét a Héber Biblia és a jelenkori generációk között. A zsidó naptár, a *luáh* szerint az 5782. évet írjuk, amelynek vége idén a polgári időszámítás szerint 2022. szeptember 25-ére esik. Az ősztől őszi tartó zsidó évet a szombat (héberül: *sábát/sábosz* – az ünnepek nevét előbb modern héber kiejtéssel, majd a vidékünkön hagyományos askenázi kiejtéssel is megadjuk) ünnepnapjai mentén tagoljuk hetekre. A zsidó naptár szerint a szombat a hét hetedik napja, az első ünnep, amelyről a Tóra, Mózes öt könyve szól, az a nap, amely a világ teremtésének befejezésére emlékeztet bennünket. Ahogy legtöbb ünnepünket, úgy a szombatot is megéljük a közösségekben és a családi körben egyaránt. Az ünnep péntek este, a szombatfogadással kezdődik a zsinagógában, ilyenkor együtt énekeljük Slomó Hálévi Álkábec 16. századi eredetű költeményét, a meghitt és ünnepélyes *Lehá dodit/Lóhó dajdit*, amely eképp kezdődik: „*Jer barátom a mátká elé, hadd fogadjuk a szombatot!*” A zsinagógai istentiszteletet hagyományosan családi vacsora követi, az asztalon az édesanya által meggyújtott két gyertya fénye világít, az étkezés a bor és a főtt kalács, a *barchesz* elfogyasztásával kezdődik, amelyekre a családfő mond áldást. A szombat munkatiltalommal rendelkező ünnep, a fókusz ilyenkor a pihenésre, az ünnep megélésére esik. Az ünnepnap délelőttjén kerül sor a zsinagógában a Tóra aktuális hetiszakaszának felolvasására. Mialatt eltelik az év végigolvassuk a teljes tekercset a világ teremtésétől Mózes haláláig. A tórai szövegrészt követi egy, a prófétai könyvekből származó, a hetiszakaszhoz kapcsolódó textus, amelyet *háftárának* nevezünk. Az ünnep

a naplementével fejeződik be, amikor feltűnik az égen az első három csillag.

Az éves ünnepkört az első hónap, az ünnepekben különösen gazdag tisri nyitja. A hónap 1–2. napja, a zsinagógai újév (ros hasáná/rajs hasónó), amely kétnapos ünnep mind a Szentföldön kívül, mind Izraelben. Az ember teremtésének emléknapjától számítjuk az éveink kezdetét. A polgári újév jellegzetes vidám, felszabadult hangulatvilágától merőben eltér a zsidó újév, amelynek fókuszában az ima, a megtérés és a jótekonyság áll. Ilyenkor törekszünk arra, hogy az év során elkövetett vétkeinkért bocsánatot kérjünk embertársainktól és az Örökkévalótól egyaránt. A zsinagóga díszai, a különleges liturgia, az asztalra kerülő ételek is az újévi gondolatkörhöz kapcsolódnak: az imatér szöveget fehér színűre cseréljük, az ünnepi asztalra kerek kalács kerül, amelyet mézbe mártunk, bízva abban, hogy kerek, és édes évünk lesz. Ennek az időszaknak a jellegzetes hangszere a sófár, a kosszarv, amelyet Ábrahám és Izsák történetéből ismerhetünk. Ennek megrendülést keltő hangjai jelzik számunkra az önmagunkkal való szembenézés eljövételének idejét. Az újévtől számított tizedik napra esik a megtérés napja (*jom kipur/jajm kipur*), amely a megtérés időszakának csúcspontja, egyben zárónapja. A nap másik elnevezése: szombatok szombatja, amely kifejezi kiemelt fontosságát ünnepeink sorában. A 25 órás teljes böjtlet, munkatiltalommal megélt nap nagy részét a zsinagógában töltjük, egészen addig, amíg a nap végével az „ég kapui be nem záródnak”. A hagyomány szerint ekkor dől el, ki az élet, ki pedig a halál könyvébe íratik be a következő évre. Az elmélyüléssel, önvizsgálattal teli időszakot követően különösen felderíti a lelket lombsátrak ünnepe (*szukot/*

szukajsz), amikor a Tórában leírt pusztai vándorlás időszakára emlékezve mi magunk is valódi sátrakat építünk – többnyire a zsinagóga udvarán, de Izraelben a családok gyakran a saját udvarukon, erkélyükön készítenek maguknak sátrat, ahol közösen étkezzünk. A lombsátrak ünnepe a kivonulás és a tóraadás ünnepével együtt alkotja a három zarándokünnepet. A Szentély fennállásának időszakában ezeken az alkalmakon a zsidó nép zarándokolt Jeruzsálembe, hogy ott bemutassa a friss termést, ennek jelképe a szukoti csokor, a *luláv*, amely négyféle növényből áll. A tisri hónaphoz kötődő ünnepek sorában az utolsó a Tóra örömmünnepe (*szimhá torá/szimhász tajró*), amikor befejeződik a Tóra 54 hetiszakaszának felolvasása, és az örök körforgást kifejezendő, elkezdődik az első szakasz olvasása. Az egyik legvidámabb nap ez a zsinagógákban, amikor a közösség tagjai énekelve viszik körbe a tórakat, a körmenetben a gyermekek is részt vesznek, akiket ilyenkor bőségesen megjutalmaznak édességekkel.

A téli időszakban, kislelő hónap 25-étől kezdve nyolc napon át tartjuk *hanuka/hanukó*, a felavatás ünnepét, amikor a zsidó nép élére álló Makkabeusok fellázdak és győzelmet arattak az elnyomó szíriai görögök felett. Ezt követően került sor a jeruzsálemi Szentély megtisztítására és újraavatására, ahol az egy napra elegendő olaj lángja nyolc napig ragyogott. Erre a csodára emlékezve, áldásokkal, dalokkal kísérve közösségekben és otthon egyaránt meggyújtjuk mi is a *hanukiának* nevezett gyertyatartó mécseseit, minden nap egyet többet. A vidám hangulatú ünnep jellegzetes étele az olajsoda nyomán az olajban sült fánk. ◀

(Az eredeti cikk a Kálvinista Szemlében jelent meg, az írást engedélyükkel közöljük)

Zsidó gyerek a Duna-partról

Szemelvények Herzog Itzhak kéziratából – 20. rész

Új kezdet az életemben, Érsekújvár – Nové Zámky

Mint ahogy említettem, szüleim úgy határoztak, otthagytuk Budapestet a lehetetlen helyzet miatt, átmegyünk Csehszlovákiába, letelepedünk Érsekújvárra. 1945 szeptemberében mentünk át, hogy ott kezdhessem az iskolát. Tudtam, hogy nehézségeim lesznek, mert egy szót sem tudtam szlovákul. Azért választottuk ezt a várost, mert sok ismerős élt a környéken. Feri bácsinak itt voltak a háború előtt üzleti kapcsolatai a fakeskedőkkel. Örültünk, hogy ezen vidéken sokan beszéltek magyarul, ez megkönnyítette a beilleszkedést. Feri bácsi is gyengén tudott szlovákul. Szüleim elhatározták, hogy textil-, ruhanemű üzletet nyitnak. Arra számítottak, hogy a vásárlók köre a piacra érkező parasztok közül kerül majd ki. Közel a központhoz, a Komáromi utcában nyílt meg a bolt. Miután a zsidókkal a helyiek viszonya nem volt túl barátságos, Feri bácsi Kozmára változtatta a nevét, mely magyarul és szlovákul is jól csengett. Először egy kis lakást béreltünk ki, nem emlékszem pontosan, ez hol volt. Mivel nem tudtam szlovákul, nem vettek fel a helyi középiskolába. Nagysurányban kezdtem el tanulni, ez az oktatási intézmény az érsekújvári gimnázium részeként működött. Hogy gyorsabban elsajátítsam a nyelvet, egy keresztény, csak szlovákul beszélő családnál laktam pár hónapig. Szombatonként Feri bácsi ismerőseihez voltam hivatalos, zsidó családokhoz. 1946 júniusában vizsgát tettem szlovák nyelvből, így elkezdhettem érsekújvári tanulmányaimat.

Csecsemő jön világra a Kozma családban

1946 elején észrevettem, hogy anyám hasa gömbölyödik. Magához ölelt, elújságolta, hogy bővül a családjuk. Húgom vagy öcsém fog születni. Vegyes érzelmekkel fogadtam a hírt. Örültem, másrészt féltem attól, hogy ezentúl kevesebb figyelem és szeretet jut majd nekem. Hamar megszoktam a helyzetet, türelmetlenül vártam a kistestvér születését. 1946. július 7-én jött a világra öcsém, aki az Ivan nevet kapta, annak az orosz katonának az emlékére, aki felszabadított minket. Amikor édesanyám szült, megbol-

(fotó: Wikipedia)

dogult unokaöcsémhez Veslar Oskarhoz utaztam Detrekőszentmiklóásra, egy kis faluba, Malacka mellé. Ő Kata néném fia volt, aki szintén megmenekült, Anna nagynéném segítségével egy kolostorban. Ezt a története, nemrégiben, a halála előtt mesélte el nekem.

Míg anyám az öcsémmel foglalkozott az első napokban, egyedül elbicikliztem az Újvár közelében lévő Kültrere. Ott lakott Feri bácsi unokaöccse családjával. Nagyon örültek, hogy kisfia született Feri bácsinak. 47 éves volt ekkor apám, hat év telt el a házasságkötésük óta. Valójában a reménytelen, háborús helyzet miatt nem akartak korábban gyereket. Nagyanyám, Rozália eljött anyámnak segíteni, őt akkor láttam utoljára. Ivanka nagyon beteges volt, a szüleim Pozsonyba vitték orvoshoz.

Három és fél év vidámság az újvári gimnáziumban

Az 1946/47-es tanévet már az újvári iskolában kezdtem. Szlovák tudásom napról napra javult, már jól beszéltem a nyelvet, de a legjobb barátom, Badin, magyarajkú volt. Én voltam az egyedüli zsidó fiú, de tanult ott három zsidó lány, közülük egygyel, Spitz Évával ma is jó viszonyban vagyunk. Egy napon születünk. Telefonon beszélve, mindig felidézzük azokat a vidám éveket. Az ő húga Érsekújvárra él. A valláshoz kötődő viszonyunk eléggé megrendült a háború után, hitünk is csökkent. Azt kérdeztük magunktól, miként

történhettek meg azok a borzalmak, miért nem avatkozott be a gondviselés? Már nem ügyeltünk a kóserságra, disznósírt is használtunk, nem jártunk sokat a zsinagógába. Ivanka születése után nagyobb lakásba költöztünk, ahol három szobánk volt az első emeleten, az ablakok a Komáromi utcára nyíltak. Egy nagy pincében tároltuk a szénét.

Badin barátomról szólnék néhány szót, a keresztnevére már nem emlékszem. Kb. 15 évvel ezelőtt kapcsolatba léptem vele, csaknem 50 év után, Kláritól, Újvárból kaptam meg a címét. Írtam neki, örömmel válaszolt. Mesélt nem túl könnyű életéről, szívbetegsége miatt hamar nyugdíjba ment. Egyszer megkértem, küldje el nekem az Öszövétséget magyarul, az Újjal együtt el is postázta. Sajnos, a kapcsolat megszakadt, valószínűleg már nem él.

Az iskolában a humán tárgyakat szerettem: az orosz, franciát, történelmet, de a földrajz is közel állt hozzám. Sokat segített a társaimat, a franciaórákon kis cetliket küldtem nekik a segítséget feleltetés, dolgozat közben. Ebben az időben kezdtem asztaliteniszezni. Ebben szép eredményeket értem el. A nyári vakációban is sokat játszottunk, a Nyitra strandon is az úszással felváltva. Később, szülőhazámat elhagyva a tenisz kerített hatalmába.

Visszahúzódo gyerekként teltek el ezek az évek, kevés igaz barátom volt, a lányokkal is elég szegénylősvoltam. ◀

(A részletet a szerző engedélyével közöljük.)

Kék-fehér hétköznapiak

122. fejezet:
65 és 32 év

(2013. április 12.)

Imádom ezt a kék-fehér tengert, a végeláthatatlan díszek sorát. Ez való az én galuti szívemnek. A hétvégére már a kampuszt is utolérte a díszítési láz. Kicsit tovább időztem a szendvicsemmel a kedvenc padomon, gyönyörködve az egyetemi és állami zászlók hadában, ahogy a tavaszi (lassan nyári) szélben lengedeznek.

Felkészültek a nagy napra a „100 Ft-os boltok” is. A minden méretben kapható felfújható húsklopfolók, kalapácsok mellé megérkeztek a bunkósbetok. Sajnos a közel két év kevés volt megértenem, miért pont ezeket a termékeket szabadítja ránk Kína ezen az örömteli napon.

Az a sejtésem, az eszközök valahogy az izraeli mentalitás, hücpeség tárgyi szimbólumai. Talán, lehet, tévedek. Ezekről csak az egymásra fújható, óriási flakonos borotvahab elhelyezése nehezebb a Yom Haatzmaut-i liturgiában, de erre már nem is vállalkoznék.

Kedden ünnepelünk, de az év legvidámabb napja előtti órák – Yom Hazikaron –, az emlékezésé. Az Izraelért elesett honvédők és a terror áldozatai előtt adózunk. Szól majd a sziréna este a katonákért, másnap a robbantásokban, értelmetlen gyilkolásokban elpusztítottakért. Nyugodt, békés emlékezést és örömmünnepet! Ja, és boldog 65. születésnapot!

(2013. április 17.)

Kevesebb mint két óra, s a 32. életévembe lépek... Napok óta József Attila sorai kísértenek... „Harminckét éves lettem én...”

Szülinapi depresszióm, már hétfőn elkezdődött. Fura ez az egész, most tényleg semmi okom nem lenne rá, hogy reggelente a „haragszom a világra” standard kifejezést ültessem ki az arcomra... Valamiért mégis otthon felejem a mosolyt. Amikor Yom Haatzmaut előestéjén, Pini kollégámmal nekivágunk a négyes út feletti gyaloghídnak, minden lépés, mintha egyre nehezebb lenne... A mondatait, hogy ha gondolom, másnap szívesen lát lodi otthonában, már szinte meg sem hallom... 61-es, vánszorgás a szupermarketig, a létfenntartáshoz szükséges élelem beszerzése, s már úton is vagyok hazafelé... Ki-

csit megállok a felfújható húsklopfolók és bárdok alkalmi árusa előtt. „Jó lenne egy kék-fehér Dávid-csillagos műanyag kalapot is beszerezni.” – dilemmázom, végül nem veszek semmit.

Bezárkózom az „év legvidámabb napján” a csigaházamba, társam a nagy Ő a Skype-on és az ünnepi műsort ontó tv-készülék. Azaz csak zárkózók. A kinti tűzijáték zaja kicsalogat az erkélyre... s pár perc múlva már a tulaj kiabálását hallok. A tetőre invitál, onnan jobb a kilátás. Még csokit is kapok. Facebookon üzen az egyik másodunokatesóm, reméli valami jó kis buliban töltöm az államalapítás évfordulójának pillanatait. A bostoni események hatásra előtör a hírfüggőségem, s egyszerre négy hírcsatornát követek a neten...

Másnapra nagytakarítást időzíték, a háttérben régi izraeli dalok idézik a 65. évfordulót. Munka közben, megint a költő sorai jutnak az eszembe. Most már a Kaláka együttes dallamait is dúdolom... Ashkeloni ismerősök és rokonok érdeklődnek hogylétem felől, az utóbbiak megjegyzik, gyakrabban telefonálhatnék...

Ma reggel ismét megcsörren a távbeszélő a zsebemben. Ági néni az, régen nem láttak, vacsorára invitál. A munkában az utóbbi hetek nyomott hangulata... Eredményeket értékelek, de József Attila már megint nem hagy békén: „LEHE'TTEM VOLNA... Hmmm, jó hogy csak most szól, s nem tizenhárom évvel ezelőtt?” – merengek el a pályaválasztásomon. Délutánra újra felcsillan a tudományos remények üstököse. „Na jó, az lettem, ami lettem!” – verem ki a fejemből a Parlamentnél üldögélő alak versét.

Úton vagyok Bnei Brakba. Szarvasi ismerőseim háza előtt, megtorpanok. Mintha ez a fehér kocsi nem Smuel bácsi autója lenne. Más a márka, kicsit újabbnak is tűnik. „Csak a 32 év...” – legyintek, s megnyomom a csengőt. Vacsora közben kedélyesen meséli, változás állt be, eladta az autót, többet nem vezet, már a szomszéd parkol a helyén. Percek alatt tiszta lesz kép (mégse a 32 évem...).

Hirtelen mindent átértékelek. Büszke vagyok rá, hogy ezalatt a 32 év alatt megadatott nekem, hogy jó párszor Smuel bácsi mellett ülhettem a kocsiban, s miközben minden ellenkezésem ellenére hazafuvarozott, hallgathattam a végtelen történeteit... Mire vége az estebédnek már mosolygok. A tábori éveket idéző gombalevessel és rakott krumplival a szatyoromban lépek ki az otthonukból... Odacsintok a szomszéd autójára...

Már csak egy óra és itt a második szentföldi születésnapom!!! ◀

Folytatjuk.

DR. ORNA
MONDSCHIN

Löwinger Manci szakácskönyvéből Búcsúzunk 2022-től

A 70-es, 80-as években számos ismerősünkről derült ki, hogy december 31-én született. Nagy összejöveteleket szerveztek, éttermeket, szállodákat béreltek ki, tánccal, zenével ünnepeltek. Izraelben ebben az időben nagyon ellenezték azt, hogy nyilvános helyeken köszöntsék az új évet, mert a szilveszter nem egy zsidó ünnep. Nagy pénzbüntetést kaptak az ezt megszegő helyek. Ezért más nevet találtak a rendezvényeknek, így történt, hogy december 31-én nagyon sokan születtek az országban.

Fotó: Wikipedia

A 80-as, 90-es években a Szovjetunióból, majd utódállamaiból érkező bevándorlók hozták magukkal a szokásaikat, nem ismerték a korábbi tilalmat, így otthon és nyilvánosan is elkezdtek ünnepelni a szilvesztert. Meghívták az új, izraeli barátait is. Vannak szállodák, amelyek a kóserügyi engedélyük elvesztésétől félve, még ma sem tartanak ilyen mulatságokat.

Miért nem támogatott minálunk a december 31-i mulatozás? A zsidó naptárt még a bibliai időkben alakították ki, ma is e szerint ünnepeljük a jeles napokat. Ebben az időben, nem csak a zsidók, a hold járása szerint szabták meg a hónapokat. Az új hold új hónapot jelentet. A keresztény vallás létrehozta a Gergely-naptárt, amely a Julián-

naptárt követte. A 365 napos évet Julius Caesar vezette be, de az eltérések miatt a XIV. században Gergely pápa új naptárt léptetett életbe, amelyet a mai napig is használunk. Így már érthető, hogy a zsidó társadalom miért ellenkezett, nem akarta befogadni a Napot követő naptárat a holdas helyett.

Globális világunkban, a napi kapcsolattartás terén egységes naptárt használunk. Az ultraortodoxok, csak a zsidó naptárt követik. Persze, mint például Kínában is, megemlékezünk a hagyományos, régi naptárakról is.

A szilveszterrel kapcsolatos ellenkezésnek egy másik oka is van, Szilveszter pápa volt, a történettudomány által nem igazolt középkori legendák szerint, ő volt az, aki meggyógyította, megtérítette és megkereszt-

telte Nagy Konstantin császárt. Konstantin több megszorítással is nehezítette a zsidók életét, a vallásgyakorlást is korlátozta, egyik levelében azt írta: „Ne legyen hát semmi közös bennünk a megvetendő zsidó csőcselékkel, mert minket másképpen áldott meg a mi Megváltónk.” Ennek a következménye, hogy mind a kettőt, Szilvesztert és Konstantint a zsidók bojkottálják, a hozzájuk kapcsolódó ünnepeket tilos ünnepelnünk.

Sokszáz év telt el Szilveszter és Konstantin óta, őket is követték a zsidóság számára nem kedvező uralkodók, de gonosz tetteiket nem feledtük. Szilveszter szimbolikusá vált, mint Hámán az Eszter könyvében. Nem lehet és nem szabad ünnepelni az elenséget – mondják egyesek. Mások szerint a mulatozással pont azt mutatjuk, hogy a zsidó nép, minden tiltás, nehézség ellenére, még mindig él.

A Kádáif nagyon kedvelt a közel-keleti konyhában, az alapja vékony levestésza. A következő könnyű, egyszerű recept szilveszterkor is elkészíthető:

Gyors Kádáif (Knafeh vagy Künefe) desszert

Hozzávalók: 1 csomag legvékonyabb levestésza (cénametelt), 5 dkg olvasztott vaj, 2-3 kanál porcukor, instant vanília puding az utasítások szerint elkészítve, tejszínhab, reszelt csokoládé vagy más kedvelt díszítés. Hagyományosan reszelt pisztáciával szórják meg.

Elkészítés: Egy közepes tepsit megalajozunk, beletesszük a levestésza felét, meglocsoljuk az olvasztott vaj felével, rászórjuk a porcukor felét. 160 °C-os sütőben 15 percig sütjük míg kissé megbarnul. A másik felét ugyanígy készítjük el. Mikor kihűlt rákenjük az elkészített pudingot és a tejszínhabot. A tetejére a másik tészataréteg kerül. Reszelt csokoládéval, gyümölcs-csel vagy pisztáciával díszítjük. Étkezésig a hűtőbe tesszük.

VZ

Jó étvágyat! ◀

Pályázati siker

A Komáromi Zsidó Hitközség, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége, a hamburgi Német Zsidó Történeti Kutatóintézet és a kolozsvári Nemzeti Kisebbségkutató Intézet közös, sikeres pályázatot nyújtott be az Európai Bizottság European Remembrance Programjához. A pályázat célja, hogy a magyarországi holokauszt 80. évfordulóján, 2023-2025-ben friss történeti kutatások alapján álló, a nagyközönséghez szóló és fiatalokat is bevonó rendezvényekkel (előadások, konferenciák, workshopok, találkozók) tartsuk ébren az áldozatok emlékét és mutassuk be kutatási eredményeinket. A nemzetközi együttműködésben megvalósuló projektben mind a négy helyszínen (Budapest, Komárom, Hamburg, Kolozsvár) is lesznek rendezvények és a négy intézmény egy közös, szabadon elérhető online tudásbázist is létrehoz, ezzel méltó emléket állítva a holokauszt áldozatainak. ◀

Úspešný projekt Dôstojná spomienka na obeť

Židovská náboženská obec v Komárne, Zväz židovských obcí v Maďarsku, Nemecký židovský historický výskumný inštitút v Hamburgu a Národný inštitút pre výskum menšín v Kluži sa spoločne úspešne uchádzali o dotáciu z Európskeho spomienkového programu Európskej komisie. Cieľom projektu je v rokoch 2023–2025 spomínať na 80. výročie holokaustu v Maďarsku podujatiami (prednáškami, konferenciami, workshopmi, stretnutiami) založenými na výsledkoch najnovších his-

torických výskumov, určenými pre širokú verejnosť a so zapojením mladých ľudí, aby sa zachovala pamiatka obetí a prezentovali výsledky nášho výskumu. Projekt realizujeme v rámci medzinárodnej spolupráce a podujatia sa budú konať na všetkých štyroch miestach (Budapešť, Komárno, Hamburg, Kluž). Štyri zúčastnené inštitúcie vytvoria aj spoločnú, voľne prístupnú online databázu poznatkov, budujúc tak dôstojnú pamiatku obetiam holokaustu. ◀

VZ

Mátyás Dráfi 80

Foto: MSKS

Vpiatok 18. novembra sa v sále Józsefa Pénteka Kissa Mestského kultúrneho strediska v Komárne konala slávnosť pri príležitosti 80. narodenín vynikajúceho herca Mátyása Dráfiho. Na podujatí sa okrem rodinných príslušníkov a priateľov zúčastnili aj predstavitelia spoločenského a kultúrneho života z celého južného Slovenska, umelci Jókaiho divadla, pozvaní zástupcovia cirkvi a hostia z Maďarska. V rámci oslavy odznel príhovor o životnej púti umelca, na najkrajšie chvíle si zaspomínal aj sám Mátyás Dráfi. Kolegovia piesňami i básňami pozdravili významného umelca, ktorý za svoju prácu získal niekoľko prestížnych ocenení. Našu obec zastupoval predseda Anton Pasternák s manželkou. ◀

PZs

Pokračovanie zo strany 3.

Stálym hosťom tejto kaviarne bol aj Mór Lipscher, prvý primár chirurgie a neskôr riaditeľ našej nemocnice. Zaujímavých kapitol je ešte mnoho. Ako historičku umenia ma obzvlášť tešia údaje a diela, ktoré sa spájajú s umelcami, ktorí sa tu narodili alebo tu kedysi žili, ako napríklad Géza Szóbel, György Rauscher či Ferenc Reichental. Medzi členmi obce bolo niekoľko mecenášov, ktorí sa významne zaslúžili o hospodársky a kultúrny rozvoj mesta, a ja by som si ich rada pripomenula. Zaujímajú ma aj vzájomné vzťahy medzi rôznymi cirkvami pôsobiace v meste, a keďže patrím k reformovanej cirkvi, obzvlášť sa zameriavam na vzťah medzi miestnou reformovanou a židovskou obcou. Mohla by som spomenúť aj kamene zmiznutých na chodníkoch. Námetov je dosť.

Pomáhajú vám sociálne médiá osloviť mladých ľudí? Do akej miery sa im dá priblížiť dávna minulosť?

Určite pomáhajú osloviť mladých ľudí, hoci v ich prípade uprednostňujem tematické prechádzky. Počas prechádzky po stopách Jókaiho sa venujeme rôznym témam,

hovoríme okrem iného aj o tunajšej židovskej komunite, ktorá dala postaviť budovu, na ktorej je od roku 1881 umiestnená pamätná tabuľa pripomínajúca rodný dom veľkého rozprávača. Jedným z rečníkov na slávnostnom odhalení tejto pamätnej tabule bol hlavný rabín Ármin Schnitzer, ktorý udržiaval so spisovateľom dobré vzťahy a pôsobil aj vo funkcii podpredsedu Jókaiho spolku – práve on daroval spolku glóbus, ktorý je dodnes jedným z najcennejších predmetov v zbierke Podunajského múzea. Pri dome, v ktorom Jókai vyrastal, čítame úryvky z jeho memoárov pod názvom Ja a Židia, v ktorom rozpráva napríklad aj o tom, ako sa z anti-semitu stal filosemitom.

Určite môžeme minulosť študentom viac priblížiť tým, že im porozprávate vzrušujúci a zaujímavý príbeh o obyvateľovi domu, ktorý mladých ľudí zaujme. Počas prechádzok zameraných na sakrálnu stavbu študenti často nedokážu rozlíšiť, ktorý kostol akej cirkvi patrí. Malú synagógu Chudobinca tiež mnohí nepoznajú – snažím sa na ňu upozorniť počas prechádzky po stopách Jókaiho. Je dobré vidieť, že počas prechádzok hľadajú, sledujú, objavujú a uvidia rôzne

dôležité detaily a kladú otázky. Prehliadka tej-ktorej budovy ponúka množstvo príležitostí k spoznávaniu našej minulosti, histórie a kultúry.

Bývalé sídlo Komárom-vidéki Takarékpénztár Rt. má tento rok 120 rokov a pri tejto príležitosti sme zorganizovali pre žiakov základných škôl prehliadku budovy s Erikou Szalai (Zväz pre spoločné ciele) a sochárkou Emóke Szilva (Základná umelecká škola). Hovorili sme o kolorite mesta, o architektúre, o secesii a o takých slávnych osobnostiach Komárna, akými boli Dénes Foghtyü, Szilárd Hefler, Lipót Weisz, János Tuba a András Török. Program realizujeme s finančnou podporou mesta Komárno. Tieto stretnutia boli veľmi úspešné a už plánujeme pokračovanie, na budúci rok uvažujeme o Paláci kultúry, Chudobinci či bývalej župnej radnici.

Kde si môžu záujemcovia prečítať vaše texty?

Zatiaľ možno moje príspevky čítať len na mojom profile na sociálnej sieti. Uvidíme, čo prinesie budúcnosť. Ďakujem redaktorom Spravodajcu za záujem! ◀

PA-PT

Obedňajšia prestávka – komárňanské príbehy

Rozhovor s Tímeou Szabó Csekei

Narodila som sa v Leviciach, ale počas školských prázdnin som veľa času trávila u starých rodičov v Komárne. Vtedy mi môj starý otec a strýko počas prechádzok po centre mesta a po ostrove rozprávali množstvo miestnych legiend. Boli to pre mňa zásadné zážitky. V Komárne som sa udomácnila ako 15-ročná a po skončení gymnázia som študovala dejiny umenia na Filozofickej fakulte Univerzity Loránda Eötvösa v Budapešti.

Od roku 2006 pracujem v Podunajskom múzeu ako historička umenia. Venujem sa komárňanskému umeniu z obdobia začiatku 20. storočia a mojou srdcovou záležitosťou je ochrana kultúrneho dedičstva. Mojou najväčšou životnou výzvou je materstvo, mám dve dcéry.

V októbrom čísle sme uverejnili článok o Dr. Lipótovi Bányaiovi zo série Obedňajšia prestávka. Čo by sme mali vedieť o vašich krátkych textoch z dejín nášho mesta?

Moje prvé príspevky v čase obeda sa zrodili počas epidémie, keď som musela pracovať doma. Počas tohto obdobia som sa častejšie prechádzala, aj spolu s dcérami a spoločne sme objavovali skryté i menej skryté poklady komárňanských ulíc. Ulice boli pokojnejšie, premávka bola oveľa menšia, dalo sa dobre fotiť. Vzrušujúcim detailom som sa vždy veľmi potešila, a myslela som si, že stojí za to podeliť sa o ne aj s ostatnými, aby sme týmito zábermi upozornili na detaily nášho stavebného dedičstva, ktoré v každodennom zhone prehliadame. A veru, ak si ich nevšimneme, ak ich nespoznáme, nebudú nám ani chýbať, keď ich odstránia, alebo ak ich po rekonštrukcii budovy nevrátia na pôvodné miesto.

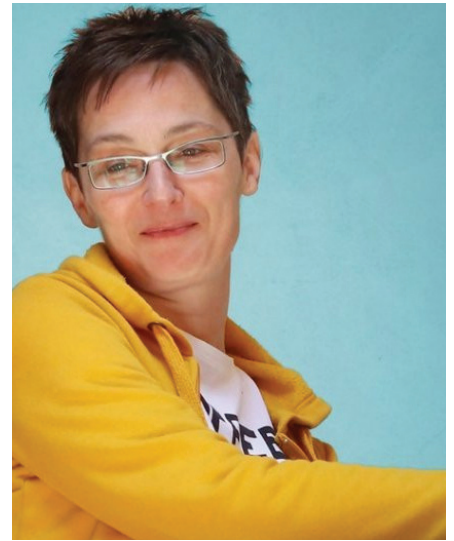
Tieto krátke texty číta čoraz viac ľudí, dostávajú čoraz viac odoziev, a to ma povzbudzuje k ďalšiemu zdieľaniu. Stáva sa, že

k snímke odcitujem časť básne alebo úryvok z dobovej tlače. Rada poteším ostatných a pre mňa je zas osviežujúce, keď uprostred dňa – v čase obeda – objavím ďalší zázrak, odraz histórie našich predkov, nášho mesta, spomienku, ktorá tu zostala, alebo malý detail nášho stavebného dedičstva, ktorý podľa mňa dodáva atmosféru uliciam a mestskému koloritu.

Pre koho sú tieto príspevky určené? Prečo je dôležité poznať minulosť Komárna?

Pre všetkých, ktorí sa aspoň trochu zaujímajú o naše kultúrne dedičstvo. Tieto príspevky čítajú starší aj mladší, ako aj priatelia, ktorí sa z Komárna odsťahovali, ale medzi mojimi čitateľmi sú aj takí, ktorých k nášmu mestu nič neviaže. Mnohým sa páči, že postupne pridávam zaujímavosti z histórie mesta, o bežnom, každodennom živote i sviatkoch ľudí, ktorí tu kedysi žili. Snažím sa vyberať veselé témy, ale niekedy sa objavajú aj smutné životné príbehy, ktoré nás nútia zamyslieť sa.

Myslím si, že je dôležité mať oči otvorené, neprechádzajme okolo budovy len tak ľahostajne, vážme si viac dedičstvo, ktoré nám zanechali naši predkovia. Čím viac o ňom budeme vedieť, tým viac budeme späť s mestom, v ktorom žijeme, tým väčšiu šancu budeme mať na to, aby sme si ho zachovali, chránili a starali sa oň.

Vznikli aj ďalšie príspevky súvisiace s miestnou židovskou komunitou? Existujú témy, ktoré by ste chceli preskúmať a ktoré by mohli byť predmetom ďalšieho „času obeda“ na túto tému?

Áno, vznikli. Zo zvedavosti som si prelistovala svoju fb stránku a zistila som, že ich je pomerne dosť. Písala som už aj o Chudobinici, o jeho projektantovi Ferencovi Fischerovi a o bývalom sídle Komárom-vidéki Takarékpénztár Rt. V súvislosti s nápisom na zadnej strane fotografie „syn Móra Kincsa“, sa zrodil text o Isidorovi Kincsovi, členovi vedenia židovskej obce v Komárne, ktorý bol v roku 1944 pre svoj pôvod deportovaný medzi prvými. Písala som aj o Aranke Révay, manželke výtvarníka Károlya Harmosa, učiteľke občianskej dievčenskej školy, ktorú v roku 1944 nemilosrdne zavraždili príslušníci Šípový krížov. O Adolfovi Deutshovi a Mórovi Politzerovi, oduševnených propagátoroch cyklistiky; ich spoločný obchod bol na prelome storočí svetlým bodom na Palatínovej ulici. Deutsch bol aj členom predstavenstva Komárňanského cyklistického klubu, založeného v roku 1895. Spomedzi lekárov som okrem už spomínaného prvého riaditeľa verejnej nemocnice Milosrdných, postavenej v roku 1902, Lipóta Bányaia, hovorila aj o členoch Lekárskeho združenia Zsigmondovi Rauscherovi, Dezsovi Singerovi a Samuelovi Weiszovi.

Plánujem napríklad napísať o spoločnosti, ktorá sa schádzala v bývalej kaviarni Otthon (Domov), materiál sa už pekne hromadí.

Pokračovanie na strane 4.

Stretnutie s Petrom Scheinerom

Nedávno sme sa v Budapešti stretli s Péterom Scheinerom, aby sme sa porozprávali o súčasnosti a budúcnosti židovstva v Komárne. Ďakujeme za obsažný rozhovor, stretnime sa čo najskôr v Komárne! ◀

Ustanovujúce zasadnutie mestského zastupiteľstva

Dňa 24. novembra sa vo veľkej sále Dôstojníckeho pavilónu konalo slávnostné ustanovujúce zasadnutie mestského zastupiteľstva. Aj touto cestou blahozeláme pánovi primátorovi Bélovi Keszeghovi a zvoleným poslancom! Prajeme im veľa síl a zdravia pri plnení svojich povinností! Našu komunitu zastupoval Anton Pasternák. ◀

Najvýznamnejšie podujatia židovskej náboženskej obce v Komárne v roku 2023

Nedeľa 5. februára 2023 – Pamätný deň holokaustu OSN a TuBišvat

Utorok, 7. marca 2023 – Purim

Streda 5. apríla 2023 – Sederová večera

Koniec apríla – začiatok mája 2023 – Komárňanské dni

Nedeľa 4. júna 2023 – Deň martýrov

Nedeľa 27. augusta 2023 – Európsky deň židovskej kultúry

Piatok 15. septembra 2023 – Erev Roš hašana – Nový rok

Sobota, 16. septembra 2023 – Prvý deň Roš hašana

Nedeľa, 24. septembra 2023 – Erev Jom Kipur – Kol Nidre

Pondelok 25. septembra 2023 – Jom Kipur

Nedeľa, 10. decembra 2023 – Chanuka

Okrem uvedených hlavných programov budeme počas roka organizovať aj ďalšie podujatia. Plánujeme pokračovať v sérii online programov raz mesačne, v klube Ajvé, Ajvé. Vaše nápady naďalej vítame na adrese kile@menhaz.sk. ◀

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia! Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

Nástenka krátke správy

Vydávanie Spravodaju, Klub Šalom a činnosť ŽNO v Komárne podporili: Dr. János Körtvélyesi (Komárom), Dr. Judith Giger-Schwitzer (Švajčiarsko), MUDr. Ivan Kolin (Košice) a anonymní darcovia. Ďakujeme!

Do Knižnice Bélu Spitzera pribudli nové knihy. Vo vopred dohodovaných termínoch naďalej srdečne očakávame našich čitateľov.

Priebežne vypracúvame vyúčtovania tohtoročných dotácií a predkladáme žiadosti o granty na budúci rok.

Holandský židovský humanitárny fond aj v roku 2023 podporí naše podujatia v záujme budovania komunity. Ďakujeme!

Agneša Padlovicsová a Milan Drozd s podporou Nitrianskeho samosprávneho kraja zostavili krátky film o živote našej obce, ktorý si čoskoro budú môcť pozrieť návštevníci Chudobinca.

Nemecká organizácia ESJF (Erhaltung und Schutz jüdischer Friedhöfe – European Jewish Cemeteries Initiative) aj v Komárne natočila dronové zábery židovského cintorína.

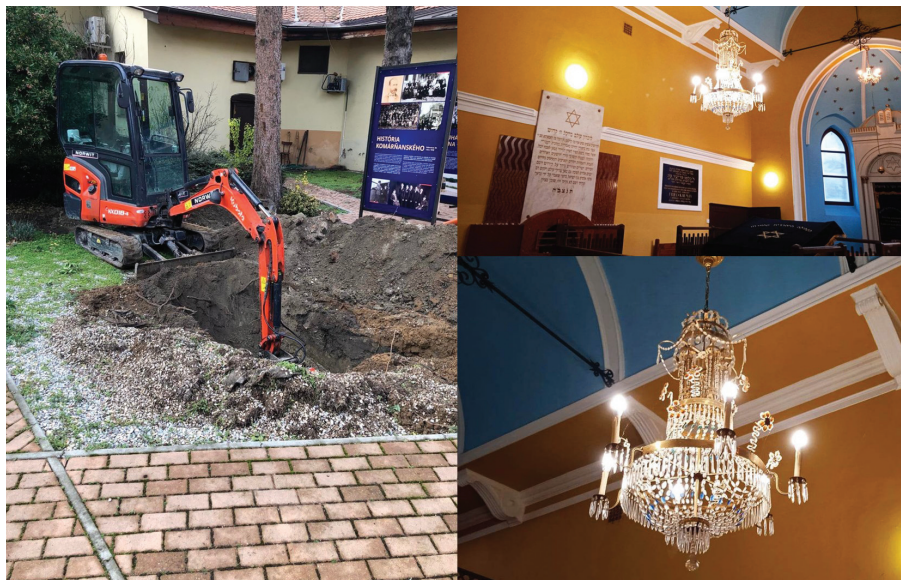

V bratislavskom Kasíne predstavil Dr. Tamás Novák a Vilmos Galo knihu Krátka história komárňanského židovstva. Reportáž o tomto podujatí nájdete v našom ďalšom čísle.

Spravodaj – mesačník ŽNO v Komárne, založený v roku 5756. (1996), **šéfredaktor**: Tamás Paszternák (tamas.paszternak@menhaz.sk), András Paszternák (andras.paszternak@menhaz.sk), **spolupracovníci**: Magda Saláth, Mgr. Ferenc Piczek, **grafická úprava**: Richard Saláth, **jazyková korektúra**: Zsuzsanna Paszternákné Kertész (Komárno), Katarína Potoková (Nitra), **tlač**: Nec-arte Kft., Komárno, **adresa ŽNO**: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, **e-mail**: kile@menhaz.sk, **tel./fax**: 00421/35/7725-355. **Registračné číslo**: EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO**: 34073400. **Periodikum je nepredajné**.

Rekonštrukcie v Chudobinci

► V novembri pokračovali rekonštrukčné práce na budove Chudobinca. Nedávno sa vykonala generálna previerka elektrického systému, ktorá odhalila viacero problémov. Okrem ich odstránenia budú v rámci aktuálne vykonávaných prác vymenené v budove aj svietidlá, a to za energeticky úsporné. Zároveň sme v záujme bezpečnosti komunity rozšírili aj kamerový systém. Práce koordinuje Zoltán Kollár.

Pozvánka na Chanuku

Židovská náboženská obec v Komárne pozýva všetkých záujemcov na oslavu sviatku svetiel, Chanuky, ktorá sa uskutoční v utorok 20. decembra 2022 o 16:00 hod. v sále Zoltána Wallensteina v Chudobinci.

Plánovaný program:

- koncert skupiny Hamsa
- sviatočné učenie: dr. Ákos Kurucz, rabín z mesta Nyíregyháza
- zapálenie sviečok: Dániel Rudas, kantor synagógy na Ulici Dohány
- sviatočná tombola, šišky a iné dobroty.

Oslávme spolu sviatok svetiel! ◀

Online klub po piatich mesiacoch

Keď sme v polovici júna zorganizovali posledný virtuálny klub pred letnými prázdninami, nečakali sme, že potrvá päť mesiacov, kým budeme môcť pokračovať. Trochu sme sa obávali, či po takej dlhej prestávke budeme mať začiatkom novembra záujemcov o pripojenie sa k nám prostredníctvom zoomu. Naše obavy boli, našťastie, zbytočné a povzbudení radosťou z opätovného stretnutia sme pokračovali tam, kde sme v lete skončili. Na prvom stretnutí 15. novembra András Paszternák pripomenul udalosti uplynulých mesiacov a potom sa o svoje skúsenosti s online komunitou podelili účastníci od Bratislavy cez Dunajskú Stredú až po Miškovce (Miskolc) a od Aškelonu cez Budapešť po Nagykanizsu. Plánujeme stretávať sa každý mesiac a porozprávať sa so zaujímavými hosťami i navzájom. Najbližší online klub bude v utorok 10. januára o 18:00. ◀

Myšlienky redaktora

Počas uplynulých týždňov sme s grafikom Richardom Saláthom začali plánovať prvé číslo XXI. registrovaného ročníka nášho Spravodajcu. Myslíme si, že nastal čas opäť obnoviť vzhľad novín našej obce a prispôbiť ho potrebám a požiadavkám periodika 21. storočia. Každá zmena týkajúca sa našich novín – kvôli obmedzenému rozsahu – prináša zároveň aj zmenu obsahu. Vznikajú nové rubriky, s niektorými dlhoročnými sa musíme rozlúčiť. „Cenou“ za modernejší vzhľad je aj to, že sa na chvíľu rozlúčite s Myšlienkami redaktora. Máme tendenciu myslieť si, že táto rubrika na pravej strane titulky tvorila vždy súčasť novín, ale nie je to tak. Čitatelia periodika, ktoré začalo vychádzať v roku 1996, museli – po prvých mesiacoch ich vydávania – čakať takmer 20 rokov na to, aby sa od júla 2016 na titulnej strane každý mesiac objavil akýsi hlavný odkaz, myšlienka vydania. Po dobu vyše šiestich rokov sme sa snažili zmestiť do rozsahu – prísne bez medzier – 1000 až 1200 znakov a písať o všetkom, čo sme prežili a zažili v súvislosti s podujatiami a životom židovskej komunity v Komárne.

ANDRÁS PASZTERNÁK

Aj keď nie na titulnej strane, avšak vo vnútri novín budeme naďalej písať naše príbehy a zážitky. Pobádame aj vás, milí čitatelia, aby ste robili to isté a vaše príspevky nám poslali na adresu kile@menhaz.sk. ◀

